



5. marts 2010

UPA 2010/43

Inatsisartut Suleriaasianni § 35 naapertorlugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Puujaasaaqqat utertittakkat nutarteriffiginissaat pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut, imeruersaatit kulsyremik akullit puujaasaaqqanut assigiinngitsunut utertittakkanut maqisat tunineqarsinnaalersinniarlugit.

(Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Demokraatit)

Tunngavilersuut

Demokraatini isumaqarpugut piffissanngortoq puujaasaaqqanik utertitsisarnerup nutarternissaa, puujaasaaqqat allaanerusut qerlertuusallu atorneqarsinnaalersinniarlugit. Tamatumunnga patsisigaarput kissaatigingatsigu pineqartut iluanni unammilleqatigiittoqalernissaa, ullumikkut nioqqutissiortoq ataasiinnaq (Nuuk Imeq) immiaaqqat imeruersaatillu puuinnut kisermaassisussaatitaavoq. Pissutaatitatta aapparivaa, qerlertuusaniq utertitsisalernissamik aaqqissuussineq maannakkut puujaasaaqqanik utertitsisarnermut naleqqiullugu avatangiisinut ulorianarnerunaviangitsoq.

Ullumikkut pissutsit imaapput, immiaaqqat imeruersaatillu taamaallaat puujaasaaqqanut utertittakkanut maqillugit nioqqutigineqarsinnaapput peqqussutit atuuttut naapertorlugit. Tunumili Kalaallit Nunaatalu avannaani immiaaqqat imeruersaatillu qerlertuusaniittut nioqqutigineqarsinnaatitaapput, utertinneqarsinnaallutik. Aaqqissuussineq tamanna aalajangersarneqarnikuuvoq Namminersornerullutik Oqartussat 2002-mi immiaaqqat imeruersaatillu kulsyremik akullit pillugit nalunaarutaat aqquqigalugu. Immiaaqqat imeruersaatillu kulsyremik akullit pillugit nalunaarut, avatangiisit illersorneqarnissaat pillugu Inatsisartut peqqussutaannik tunngaveqarpoq.

Inatsisartut peqqussutaanni tassani § 7 naapertorlugu Naalakkersuisut immiaaqqanik imeruersaatinillu nioqquteqarneq pillugu aalajangersagaliorsinnaatitaapput, tassani aamma ilaavoq inerteqquteqarsinnaatitaaneq imaluunniit puussanik aalajangersimasunik atuinissamut aalajangersaasinnaatitaaneq.

Matumanili siunnersuummi siunertaassaaq mingutsitsinaveersaartitsinissaaq, innuttaasut peqqissusaannik illersuinissaaq, nukinnik atuinerup killilersimaarnissaa kiisalu atueqqinnissaaq siuarsarnissaa eqqakkanillu eqqaasarnermi ajornartorsiutinik ingalassimaarinninnissaaq. Imaluunniit allatut oqaatigalugu: Siunertaassaaq avatangiisinik illersuinissaaq.

Qularnarluinnarporli inerteqquteqartitsineq tamanna piviusunik tunngaveqarnersoq. Malunnarluinnarpormi, puujaasaaqqat atorlugit utertitsisarneq qerlertuusaniq utertitsisarnermut naleqqiullugu mingutsitsinnginnerusoq.



Danmarkimi ukiorpaalunni immiaaqqanik qerlertusaniittunik nioqquteqarnissaq inerteqqutigineqarpoq taamani danskit utertitsisarnermut periusaanngooq avatangiisinut peqqinnarnerummat. EU-kommissionilli tatisineratigut Danmarkip inerteqquteqarneq atorunnaarsippaa, immiaaqqanillu qerlertusaniittunik nioqquteqarnissaq akueralugu. Taamani EU-kommissionip uppersarsivaa, puujaasaaqqanik utertitsisarnerup qerlertusanic utertitsisarnermut naleqqiullugu avatangiisitigut iluaqutissartai pitsaanerunngitsut, ”atorunnaarsitsisarnermi” tunngavik aallaavigalugu, tassani naatsorsuinermi puujaasaaqqanik angallassisarnerup, errortuisarnerup il.il. avatangiisinut sunniutigisartagai ilanngunneqarput.

Avatangiisinut iluaqusiisarneraaneq taamaasilluni apeqquserneqarpoq – isumaqartoqarporlu inerteqquteqarneq teknikkikkut niueqatigiinnermi akimmiffiliiniarnerusoq nioqqutissanik eqquusuineq killilersimaarniarlugu taamatullu killeqanngitsumik unammilleqatigiissinnaaneq.

Kalaallit Nunaatali kitaani qerlertusanic allanillu puujusartunik inerteqquteqarneq avatangiisinik illersuinissamik tunngaveqanngilaq. Taamaattumik 1986-mi Danmarkimi immiaaraliorfissuit, Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat, Nuup Kommuniata Nuuk Imeq A/S-illu isumaqatigiissutaat qimerloorluassallugu tunngavissaqarpoq. Isumaqatigiissummi tassani Nuuk Imeq imeruersaasiassanic immiaaraliassanillu kinertunik eqquussisarnissamut kisermaassisussaataalerpoq.

Puujusartussat pillugit nalunaarutip kalaallit nunaanni puujaasaaqqanik utertitsisarnermut tulluussarlugu ilusilersimanerata isumaqatigiissutillu ukiorpassuanngortuni Nuuk Imeq A/Sip kisermaassisuunissaa illersornikuuaa.

Kalaallit Nunaanni Unammilleqatigiinneq pillugu Ataatsimiititaliap 2001-mi naqissuserpaa, kisermaassisussaataaneq pillugu isumaqatigiissut unammilleqatigiinnissamut ajoqutaasoq. Aalajangiineq tamanna Landsrettimik naqissuserneqarpoq. Kiserngorupporli poortuutissat pillugit naluaarut, ulloq manna tikillugu sulii niueqatigiinnermut akornqutaasoq unammilleqatigiinnissamullu killiliisoq. Eqqarsaatigilluartariaqarpoq niueqatigiinnermi taamatut killilersuineq Kalaallit Nunaata WTO-mut pisussaaffiit naapertuunnersoq.

Aamma eqqarsaatigisariaqarpoq, unammilleqatigiinnermi killilersuineq teknikkikkullu niuermut killilersuinerit qanganitseriinnginnersut. Ukiut qulit matuma siorna Naalackersuisut ”Iluarsartuussinissamut periusissat pillugit pilersaarummi imatut allapput ” *Nunarsuarmi aningaasaqarnermut ammasumut nunatta tamakkiisumik akuusutut ilaannissaanutaalajangiussisimanissaq Naalackersuisut kissaatigaat. Tamanna isumaqarpoq kalaallit ingerlatseqatigiiffiit unammillernerlu pillugit inatsisaat – taakkulu atortinneqarneri – sapinngisaaq naapertorlugu ulunut atuuffiusunut nakleqquttuussasut. Tamanna aamma isumaqarpoq terknikkut niuerneq imaluunniit pilersitsisinarnermi aporfiusinnaasut tamarmik sukumiisumik nalilersorneqartariaqartut.*”

Unammilleqatigiinneq atuisartunut iluaqusiisarpoq – akit nioqqutissallu suuneri eqqarsaatigalugit. Unammilleqatigiittoqaleraangat kisermaassillutik ingerlatsisuunikuusimasut nutaamik niueriaatsinik aningaasanillu aqutseriaatsinik eqqarsartariaqalersarput. Tamanna



inuiaqatigiit soqutigisariaqarpaat, eqqartorneqartillugit sulliviit ilaannakortumik tamakkiisumilluunniit pisortanit pigineqartut. Nuuk Imeq ilaannakoortumik pisortanit suli pigineqarpoq, naak Namminersornerullutik Oqartussat 2005-mimili piginneqataassutsititik tunereeraluaraat.

Puujaasaaqqanik atuinermut naleqqiullugu qerlertuusanik atuneq sivikitsunnguamik takorluulaariarutsigu, nunatsinnitut ittumi najugaqarfiit amerlasuut imminnut avinngarusimasupilussuupput. Puujaasaaqqat suliaqutaaqaat assartornerilu akisoqalutik. Containerinik assartuisarneq atorlugu immiaqqanik imeruersaatinillu assartuisinnaagaluarpuqut amerlanerusunik, immiaqqat imeruersaatillu qerlertuusanut poorneqartartuuppata.

Assartuinermi sipaagassat suli amerlanerusussaapput, poortuutissat imaqqanngitsut eqqarsaatigalugit. Qerlertuusat atornikut naqinneqarsinnaapput aatseqqitassanngorlugillu assartorlugit akikitsuaraaqqamik puujaasaaqqanik igitassanik assartuinermut naleqqiullugu.

Niuertunut qerlertuusanik tiguisinnaanngornissamut allanngortiterineq iluaqutissartaqarlunilu akorngutissartaqassaaq.

Iluaqutissartaq angisooq tassaasinnaavoq, toqqorsivissamik (poortuutissanut imalinnut imaqqanngitsunullu) pisariaqartitsineq millingaatsiassammat. Paarlattuanilli niuertarfiit utertitsivissanut naqittaatinullu aningaasartuuteqartariaqassapput. Apeqqutaavorli taakku aningaasartuutit, assartuinermi toqqorsinermilu aningaasartuutininik sipaaruteqarnermit taarserneqapallassannginnersut. Tamanna soorunami sukumiisumik misissuivigineqartariaqarpoq.

Atuisartunut periutsimik nutarterineq amerlanerusunik nioqqutissanik qinigassaqaalernermik kinguneqassaaq. Allatut oqaatigalugu atuisartut taamaasillutik nioqqutissanik amerlanerusunik qinigassaqaalissapput. Aamma iluaqutissaq alla tassaavoq, qerlertuusat oqinnerummata puujaasanut naleqqiullugit, taavalu aamma anarruttaarneqarnissaminnut kalluttaarnissaminnullu illersuutissaqarnerupput ninngunerugamik.

Immiaqqat imeruersaatillu puujaasaaqqanut maqisat immiaqqanut imeruersaatinullu qerlertuusaniiittunut naleqqiullugit akii assigiinngissuteqarpiarnaviangillat. Danmarkimi immiaaraq qerlertuusaq puujaasaaqqamiittumit akisunerularpoq. Apeqqutaavorli nunami maani aamma taamaassanersoq, nunamimi maani tunisassiarineqartup akianut tamarmiusumut naleqqiukkaanni assartuinermut aningaasartuutit akitsorsaataanerat angineruvoq. Apeqqut taanna aamma soorunami sukumiisumik misissuivigineqartariaqarpoq.

Taamatut oqarlunga Naalakkersuisut akissuteqarnissaat kiisalu partiit allat saqqummiussassaat qilanaarlunga utaqqissavakka.